

УДК: 351.364.442

Л. С. КАРАМИШЕВА

МЕХАНІЗМ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ЗАГАЛЬНООБОВ'ЯЗКОВОГО ДЕРЖАВНОГО СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ ЧЕРЕЗ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ЄДИНОГО СОЦІАЛЬНОГО ВНЕСКУ

Визначено механізм реформування загальнообов'язкового державного соціального страхування через запровадження в Україні єдиного соціального внеску з метою створення єдиної системи збору та обліку страхових внесків та уникнення дублювання надмірних функцій фондів соціального страхування, пов'язаних із формуванням страхових коштів.

Ключові слова: загальнообов'язкове державне соціальне страхування, єдиний соціальний внесок.

The mechanism of reforming of compulsory state social insurance through introduction of unified social contribution in Ukraine. The purpose of creation of uniform system of collection and accounting insurance payments is elimination of duplication excessive functions of social insurance funds connected with formation of insurance means is defined.

Key words: compulsory state social insurance, unified social contribution.

Запровадження в Україні єдиної системи збору та обліку страхових внесків через запровадження єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування видається актуальним питанням. Про це свідчить надмірне дублювання функцій фондів соціального страхування, пов'язаних із формуванням страхових коштів протягом останніх років, що ускладнювало функціонування системи обов'язкового державного соціального страхування та збільшувало адміністративні витрати на виконання відповідних функцій.

Проте поряд із позитивними рисами запровадження відповідної системи можна навести і суперечливий досвід Російської Федерації, де впродовж декількох років працювала система запровадження єдиного соціального податку. За період дії цієї системи, в якій були об'єднані страхові внески за усіма видами соціального страхування та бюджетні кошти на соціальне забезпечення, значно зріс та з кожним роком ставав все більш загрозливий дефіцит Пенсійного Фонду. Проте у фондах соціального страхування не вистачало коштів для підвищення розмірів страхових виплат застрахованим особам.

Про запровадження системи єдиного соціального податку йшлося у публікаціях як російських, так і вітчизняних науковців [10 – 14]. Такий підхід у державній соціальній політиці не є конструктивним у зв'язку з тим, що єдиний податок, на відміну від внеску, не має цільового призначення і може використовуватися в тому числі й на покриття дефіциту бюджетних видатків. Тому

в даній публікації ми зосереджуємося на сутності та особливостях, а також деяких перевагах, які будуть мати місце при запровадженні в Україні дієвої системи збору та обліку страхових внесків через введення єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування.

Дослідження вищезазначеного питання свідчать про те, що система державного соціального страхування потребує невідкладних заходів щодо її реформування. Окремих питань вирішення відповідної проблеми присвячені, зокрема, роботи вітчизняних і російських учених: В. Галицького, В. Гречка, Н. Дубровських, Ю. Комарова, Ю. Міхєєва, В. Міненка, М. Папієва, Н. Перегудова, В. Серебровського.

Метою статті є розкриття механізму реформування системи загальнообов'язкового державного соціального страхування через запровадження в Україні єдиного соціального внеску як дієвого засобу соціальної політики держави на сучасному етапі суспільних трансформацій.

З 1 січня 2011 р. набув чинності прийнятий 8 липня 2010 р. Закон України “Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування” (далі – єдиний соціальний внесок). Основним положенням цього Закону є реформування адміністративної системи загальнообов'язкового державного соціального страхування через створення єдиної системи збору та обліку страхових внесків, запровадження єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та уникнення дублювання функцій фондів соціального страхування, пов'язаних із формуванням страхових коштів [1].

Замість звичної сплати соціальних внесків до чотирьох фондів соціального страхування запроваджено єдиний платіж – до Пенсійного фонду України. Це дозволить суттєво підвищити дієвість і ефективність зазначеної системи, скоротити адміністративні витрати на виконання відповідних функцій.

Відповідно до ст. 1 даного Закону України “Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування”, єдиний соціальний внесок – це консолідований страховий внесок, збір якого здійснюється до системи загальнообов'язкового державного соціального страхування в обов'язковому порядку та на регулярній основі з метою забезпечення захисту у випадках, передбачених законодавством, прав застрахованих осіб та членів їхніх сімей на отримання страхових виплат (послуг) за діючими видами загальнообов'язкового державного соціального страхування.

Податкове законодавство не регулюватиме порядок нарахування, обчислення та сплати єдиного соціального внеску, оскільки він не входить до системи оподаткування (ч. 2 ст. 8 Закону України “Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування”) [Там само]. Основні правові та організаційні засади забезпечення збору та обліку, умови і порядок нарахування та сплати єдиного соціального внеску і повноваження органу, який здійснює його збір та ведення обліку, визначено відповідним Законом України “Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування” [Там само].

Органом, уповноваженим вести облік платників єдиного внеску, забезпечувати збір і ведення обліку страхових коштів, контролювати повноту та своєчасність їх сплати, вести Державний реєстр загальнообов'язкового державного соціального страхування

відповідно до цього Закону визначено Пенсійний Фонд України. Поряд із тим, що адміністрування єдиного соціального внеску (зокрема, забезпечення збору, ведення обліку надходжень від його сплати) передане Пенсійному Фонду України (ч. 1 ст. 12 Закону України “Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов’язкове державне соціальне страхування”) [1], інші соціальні фонди не підлягають розформуванню, а займатимуться питаннями, пов’язаними з використанням коштів їх фондів та проведенням узв’язку з цим перевірок страховальників.

Отже, з набуттям чинності Закону України “Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов’язкове державне соціальне страхування” залишаються й надалі функціонувати інші Фонди соціального страхування, а саме: Фонд соціального страхування з тимчасової втрати працездатності, Фонд соціального страхування України на випадок безробіття, Фонд соціального страхування від нещасних випадків на виробництві [Там само].

За вищезазначеними фондами соціального страхування залишаються такі основні функції:

- керівництво та управління окремими видами соціального страхування;
- акумуляція страхових коштів;
- фінансування матеріального забезпечення та соціальних послуг за соціальним страхуванням;
- здійснення контролю за цільовим використанням страхових коштів;
- інші функції, передбачені статутами фондів соціального страхування.

Таким чином, згідно із Законом України “Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов’язкове державне соціальне страхування”, порядок нарахування і сплати єдиного соціального внеску, відповідальність за його виконання покладено на Пенсійний фонд України [Там само].

Відповідно до Основ законодавства України про загальнообов’язкове державне соціальне страхування та інших соціальних законів, які є чинними на сьогодні [2 – 6] в Україні діє система обов’язкового державного соціального страхування. Тобто на сьогодні існує декілька законів, які потрібно виконувати. Для повного набору не вистачає лише закону про запровадження в Україні загальнообов’язкового медичного страхування.

Виключно Законом України “Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов’язкове державне соціальне страхування” визначається таке:

- принципи збору та ведення обліку єдиного внеску;
- платники єдиного соціального внеску;
- порядок нарахування, обчислення та сплати єдиного внеску;
- розмір єдиного соціального внеску та пропорції його розподілу за видами загальнообов’язкового державного соціального страхування;
- орган, що здійснює збір і веде облік єдиного соціального внеску, його повноваження та відповідальність;
- склад, порядок ведення та використання даних Державного реєстру загальнообов’язкового державного соціального страхування;
- порядок здійснення державного нагляду за збором та веденням обліку єдиного соціального внеску [1].

Головною ідеєю Закону України “Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов’язкове державне соціальне страхування” є запровадження єдиного реєстру соціального страхування (а не просте запровадження єдиного соціального внеску, його нарахування, сплата, звітність та відповідальність), який надав змогу об’єднати в одній інформаційній базі всю необхідну інформацію для поетапної реалізації в Україні єдиної системи соціального страхування [1]. Згідно з термінами, які наведені у статті 1 Закону України “Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов’язкове державне соціальне страхування”, реєстр соціального страхування – це організаційно-технічна система, призначена для накопичення, зберігання та використання інформації про збір та ведення обліку єдиного внеску на загальнообов’язкове державне соціальне страхування, його платників та застрахованих осіб, що складається з реєстру страхувальників та реєстру застрахованих осіб [Там само]. Тобто реєстр соціального страхування створюється для забезпечення такого:

1) ведення обліку платників і застрахованих осіб у сфері загальнообов’язкового державного соціального страхування та їхньої ідентифікації;

2) накопичення, зберігання та автоматизованої обробки інформації про сплату платниками єдиного внеску та про набуття застрахованими особами права на отримання страхових виплат за окремими видами загальнообов’язкового державного соціального страхування;

3) нарахування та обліку виплат за окремими видами загальнообов’язкового державного соціального страхування.

Постійний доступ до інформації про кожного страхувальника та застраховану особу в реєстрі соціального страхування матимуть усі районні, міські, міжміські (а також головні) відділення Пенсійного фонду України, Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві, Фонду соціального страхування на випадок безробіття та Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності. Підприємства також зможуть отримувати інформацію з реєстру соціального страхування, але тільки за письмовим зверненням до Пенсійного фонду України.

Пенсійний фонд формує та веде реєстр соціального страхування, який складається з реєстру страхувальників та реєстру застрахованих осіб. Про реєстр страхувальників Закон пише у ст. 19, а про реєстр застрахованих осіб – у ст. 20 [Там само]. Як передбачено п. 6 ст. 20 Закону України “Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов’язкове державне соціальне страхування”, відомості про страховий стаж та зарплату (дохід, грошове забезпечення), розмір сплаченого єдиного внеску та інші дані, що містяться в реєстрі застрахованих осіб, використовуються для обчислення та призначення страхових виплат за загальнообов’язковим державним соціальному страхуванню.

База нарахування єдиного внеску включає платників і розміри єдиного внеску. Ці дані містяться у статтях 7 і 8 Закону України “Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов’язкове державне соціальне страхування” [Там само] і виглядають таким чином.

Платниками єдиного внеску вважаються платники, які сьогодні в обов’язковому порядку сплачують страхові внески на окремі види загально-

обов'язкового державного соціального страхування (зокрема, роботодавці та застраховані особи) (п. 3 розділу VIII “Прикінцеві та перехідні положення” Закону України “Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування”). Стаття 4 цього Закону називає платниками всіх: і працівників (громадян України, іноземців, пенсіонерів та інвалідів тощо), і роботодавців, і суб'єктів підприємницької діяльності-фізичних осіб, й інші підприємства, яких стосується відповідний Закон [1].

Для роботодавців, працівників – громадян України або іноземців, фізичних осіб, які виконують роботи (надають послуги) за цивільно-правовими договорами, громадян України, які працюють на виборних посадах в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, об'єднаннях громадян та отримують заробітну плату (винагороду) за роботу на такій посаді, працівники воєнізованих формувань, гірничорятувальних частин незалежно від підпорядкування – на суму нарахованої заробітної плати за видами виплат, які включають основну та додаткову заробітну плату, інші заохочувальні та компенсаційні виплати, у тому числі в натуральній формі, що визначаються відповідно до Закону України “Про оплату праці” [7], та суму винагороди фізичним особам за виконання робіт (надання послуг) за цивільно-правовими договорами.

Для фізичних осіб – підприємців, які обрали спрощену систему оподаткування [8; 9], єдиний внесок нараховується – на суми, що визначаються такими платниками самостійно для себе та членів сім'ї, які беруть участь у провадженні ними підприємницької діяльності, але не більше максимальної величини бази нарахування єдиного внеску, встановленої цим Законом. При цьому сума єдиного внеску не може бути меншою за розмір мінімального страхового внеску за кожен особу.

Для осіб, які працюють у сільському господарстві, зайняті на сезонних роботах, виконують роботи (надають послуги) за цивільно-правовими договорами, творчих працівників (архітекторів, художників, артистів, музикантів, композиторів, критиків, мистецтвознавців, письменників, кінематографістів) та інших осіб, які отримують заробітну плату (дохід) за виконану роботу (надані послуги), строк виконання яких перевищує календарний місяць, єдиний внесок нараховується на суму, що визначається шляхом ділення заробітної плати (доходу), виплаченої за результатами роботи, на кількість місяців, за які вона нарахована.

Нарахування єдиного внеску здійснюється в межах максимальної величини бази нарахування єдиного внеску, що дорівнює п'ятнадцяти розмірам прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановленого законом, на яку нараховується єдиний внесок.

При визначенні максимальної величини бази нарахування єдиного соціального внеску виплати враховуються в такій черговості:

1) сума нарахованої зарплати за видами виплат, що включають основну та додаткову зарплату, інші заохочувальні та компенсаційні виплати, у т. ч. у натуральній формі, що визначаються відповідно до Закону України “Про оплату праці”;

2) сума винагороди за цивільно-правовими договорами;

3) сума допомоги з тимчасової втрати працездатності (табл.) [7].

Розміри ЄСВ, які нараховуються залежно від видів доходів

<i>Джерела доходів (за видами)</i>	<i>Страховальники (нараховання)</i>	<i>Застраховані (сплата)</i>
Фонд оплати праці найманих працівників	Роботодавці нараховують та сплачують відсоток ЄСВ, який залежить від їхнього класу професійного ризику виробництва. Для бюджетних установ – 36,3 %	Наймани працівники сплачують 3,6 % від суми заробітної плати
Винагороди фізособам за цивільно-правовими договорами (окрім підприємців, діяльність яких відповідає зазначеній у свідоцтві про реєстрацію)	Підприємства нараховують і сплачують 34,7 % на суму винагороди	Наймани працівники сплачують 2,6 % за рахунок отриманого доходу
Допомога з тимчасової втрати працездатності (перші п'ять днів – за кошти підприємства, інші дні хвороби – за рахунок коштів фонду)	Підприємства нараховують і сплачують 33,2 % на суму допомоги	Наймани працівники сплачують 2 % із суми допомоги
Заробітна плата працівників-інвалідів	Роботодавці нараховують і сплачують 8,41 % на ФОП, крім сум лікарняних	Працівники-інваліди сплачують 3,6 % із суми зарплати
Лікарняні працівників-інвалідів	Підприємства нараховують і сплачують 33,2 % на суму допомоги	Працівники-інваліди сплачують 2 % із суми допомоги

Порядок сплати єдиного соціального внеску передбачено у ст. 9 Закону України “Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов’язкове державне соціальне страхування”: нараховані за відповідний базовий звітний період суми єдиного соціального внеску сплачуються платниками не пізніше 20-го числа місяця, що настає за базовим звітним періодом, незалежно від видів виплат, на суми яких нараховується єдиний соціальний внесок [1]. При цьому роботодавці під час кожної виплати зарплати (доходу), на суми якої (якого) нараховується єдиний соціальний внесок, одночасно з видачею зазначених сум зобов’язані сплатити нарахований на ці виплати єдиний соціальний внесок у розмірі, встановленому для таких платників (авансові платежі).

Перелік видів виплат, на які не нараховується єдиний соціальний внесок, затверджується Кабінетом Міністрів України. Максимальний розмір заробітної плати, з якої сплачується єдиний соціальний внесок: з 01.10.2011 р. – 30.11.2011 р. становить 14775 грн, а з 01.12.2011 р. – 31.12.2011 р. відповідно 15060 грн.

Таким чином можна зробити такі висновки. У 2011 р. кардинально змінилися правила нараховання внесків на державне соціальне страхування. Відтепер замість чотирьох різних внесків за різними ставками до чотирьох різних фондів слід сплачувати один.

Органом уповноваженим вести облік платників єдиного внеску, забезпечувати збір та ведення обліку страхових коштів, контролювати повноту та своєчасність їх сплати, вести Державний реєстр загальнообов’язкового державного соціального страхування відповідно до цього Закону визначено Пенсійний Фонд України.

Головною ідеєю Закону України “Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов’язкове державне соціальне страхування” є запровадження в Україні єдиної системи соціального страхування для всіх застрахованих осіб. Для цього створюється Реєстр соцстрахування, який дасть змогу об’єднати в одному інформаційному фонді (базі) всю необхідну інформацію для поетапної реалізації в Україні єдиної системи соціального страхування.

База нарахування єдиного внеску включає платників і розміри єдиного внеску. Платниками єдиного внеску вважаються платники, які сьогодні в обов’язковому порядку сплачують страхові внески на окремі види загальнообов’язкового державного соціального страхування (зокрема, роботодавці та застраховані особи).

Слід очікувати, що реформування системи загальнообов’язкового державного соціального страхування через запровадження єдиного внеску на загальнообов’язкове державне соціальне страхування дозволить створити єдину, чітку і зрозумілу систему збору та обліку страхових внесків та уникнути дублювання надмірних функцій фондів соціального страхування, пов’язаних із формуванням страхових коштів.

Перспективами подальших розвідок у даному напрямі дослідження можна вважати ретроспективний аналіз функціонування системи загальнообов’язкового державного соціального страхування через запровадження єдиного внеску порівняно з традиційною системою страхування та пошук на цій основі нових дієвих засобів її функціонування в сучасних умовах суспільних трансформацій.

Література:

1. Закон України “Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов’язкове державне соціальне страхування” від 8 червня 2010 р. № 2464-VI. – Режим доступу : <http://portal.rada.gov.ua>

2. Закон України “Основи законодавства України про загальнообов’язкове державне соціальне страхування” від 14 січня 1998 р. – Режим доступу : <http://portal.rada.gov.ua>

3. Закон України “Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування” від 9 липня 2003 р. № 1058-IV. – Режим доступу : <http://portal.rada.gov.ua>

4. Закон України “Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування у зв’язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими похованням” від 18 січня 2001 р. № 2240-III. – Режим доступу : <http://portal.rada.gov.ua>

5. Закон України “Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття” від 2 березня 2000 р. № 1533-III. – Режим доступу : <http://portal.rada.gov.ua>

6. Закон України “Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності” від 23 вересня 1999 р. № 1105-XIV. – Режим доступу : <http://portal.rada.gov.ua>

7. Закон України “Про оплату праці” від 24 березня 1995 р. № 108/95-ВР. – Режим доступу : <http://portal.rada.gov.ua>

8. Закон України “Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців” від 15 травня 2003 р. № 755-IV. – Режим доступу : <http://portal.rada.gov.ua>

9. Закон України “Про податок з доходів фізичних осіб” від 22 травня 2003 р. № 889-IV. – Режим доступу : <http://portal.rada.gov.ua>

10. *Бігдаш В.* Стан та напрямки розвитку соціального страхування в Україні / В. Бігдаш // *Наук. зап. – Острог, 2005. – Вип. 7. – Ч. 2. – С. 8–15.*

11. *Бондар Н.* Соціальне страхування в Україні: труднощі існування в трансформаційній економіці / Н. О. Бондар, Ю. Ю. Діденко // *Економіка. Фінанси. Право. – 2006. – № 1. – С. 12–15.*

12. *Вітковська О.* // Готуймося сплачувати єдиний соціальний внесок / О. Вітковська // *Бюджетная бухгалтерия. – 2010. – № 35. – С. 39.*

13. *Карамішев Д.* Єдиний соціальний податок: панацея чи профанація? / Д. Карамішев // *Віче. – 2006. – № 12. – С. 46–48.*

14. *Приходько С.* Деякі питання вдосконалення системи загальнообов’язкового державного соціального страхування громадян в Україні / С. Приходько // *Правове регулювання економіки. – К., 2001. – Вип. 2. – С. 174–186.*

Надійшла до редколегії 22.11.2011 р.

<i>Коваленко М. М.</i> Ринкове саморегулювання банківського сектора та першочергові напрямки його розвитку	188
<i>Лисенкова Н. В.</i> Страхування фінансових ризиків	196
<i>Ревенко О. В., Ревенко Т. В.</i> Дослідження впливу податкової політики на розвиток соціальної інфраструктури в Україні	201
<i>Соболь Р. Г.</i> Політика розвитку страхового ринку України в докризовий період	210
<i>Собченко В. В.</i> Історико-національні етапи розвитку соціального захисту населення	216
<i>Ульянченко Ю. О.</i> Формування кластерів як засіб сталого соціально-економічного розвитку регіону	229
<i>Дорош Т. Л.</i> Особливості управління розвитком музичної освіти на місцевому рівні	236
<i>Ковальчук В. Г.</i> Проблеми державного стимулювання економічного розвитку регіонів	245
<i>Куренна Т. О.</i> Актуальні проблеми внутрішнього фінансового контролю в Міністерстві аграрної політики та продовольства України	251
<i>Подобед Н. В.</i> Державна політика формування здорового способу життя молоді в Україні: підходи та заходи	259
<i>Репетько О. О.</i> Аналіз ефективності чинної системи державного фінансового контролю в бюджетній сфері України	265
<i>Стороженко О. В.</i> Нормативно-правова основа функціонування сфери культури	273
<i>Тимошенко П. Б.</i> Інституційне забезпечення реалізації державної політики стосовно ВІЛ - позитивних й уразливих до ВІЛ дітей	279
<i>Шульгінова Л. А.</i> Механізми державного регулювання заробітної плати в Україні: сутність і складові	285
<i>Яблунівський С. В.</i> Удосконалення організаційно-правового забезпечення державного регулювання театральної діяльності в Україні	292
<i>Яроцький В. І.</i> Економіко-статистичне дослідження трудових ресурсів України	298
<i>Карамішева Л. Є.</i> Механізм реформування системи загальнообов'язкового державного соціального страхування через запровадження єдиного соціального внеску	306
<i>Мельникова М. О.</i> Теоретичні та методичні аспекти застосування прогностичної регресійної моделі для оцінки рівня фінансового стану підприємства	313
<i>Нестругіна І. М.</i> Організаційно-правовий механізм державного фінансового контролю у сфері державних закупівель	325

НАПРЯМИ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ .....

<i>Ворона П. В.</i> Особливості становлення та розвитку представницької влади в Україні (на прикладі місцевого самоврядування)	333
<i>Дегтярьова І. О., Ляхоцький А. І.</i> Інноваційні підходи до залучення і використання потенціалу молоді в управлінні регіональним розвитком	339
<i>Кривачук Л. Ф.</i> Актуальні проблеми реалізації повноважень органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування у сфері освіти, культурного та духовного розвитку дітей	345
<i>Макаренко О. М.</i> Базові принципи моделі управління розвитком людського потенціалу територіальної громади	352
<i>Жерліцин Д. К.</i> Публічно-приватне партнерство як функціональний механізм удосконалення місцевого самоврядування	361

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ	368
<i>Калашиник Н. С.</i> Самоосвіта державних службовців як фактор формування кадрової політики органів державної влади	368
<i>Колісниченко Н. М.</i> Лідерство і вища державна служба: порівняльні перспективи у контексті розвитку компетентностей	373
<i>Падафет Ю. Г.</i> Етична складова профілю особистості керівника державної служби	380
<i>Єдгарова І. В.</i> Проблеми впровадження моніторингу діяльності державних службовців з надання публічних послуг	387
ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА ТА НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА	394
<i>Лахижа М. І.</i> Фінансове забезпечення органів територіального самоврядування: досвід Республіки Польща	394
<i>Смальскис В., Образцов В.</i> Развитие реформ государственного управления после восстановления независимости Литовской Республики	398
<i>Кітченко О. В.</i> Тенденції регулювання біржової діяльності Японії: досвід для України	403
<i>Котуков О. А.</i> Форми державної фінансової підтримки третього сектора у країнах постсоціалістичного табору	408
<i>Лунячек В. Е.</i> Публічне управління освітою в США: проблеми підготовки фахівців	416
<i>Меняйло В. І.</i> Науково-інноваційні та євроінтеграційні вектори державного реформування вищої освіти в Україні	424
<i>Медвідь М. М., Вергун О. Ю.</i> Міжнародний досвід державного регулювання зайнятості найманих працівників у військових формуваннях	431
<i>Стрельцов В. Ю.</i> Використання інструментів неінституціоналізму для аналізу системи багаторівневого врядування ЄС	438
<i>Тамм А. Є.</i> Європейський вибір України та реформування ринкової економіки	445
<i>Царьов Ю. О.</i> Історичні аспекти державного врегулювання процесів договірно-правового оформлення кордону між США та Канадою	453
<i>Бородіна О. А.</i> Особливості формування регіональної політики в країнах ЄС: досвід для України	459
<i>Даньшина Ю. В.</i> Зарубіжний досвід оцінювання якості надання адміністративних послуг	467
<i>Криштанович С. В.</i> Основні напрямки гірської політики країн ЄС: досвід для України	475
<i>Ріпка Ю. М.</i> Зарубіжний досвід публічного врядування управління територією	483
<i>Сумська В. В.</i> Лобіювання як інструмент публічного врядування: зарубіжний досвід	491
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ	498

CONTENTS

DEVELOPMENT OF PUBLIC ADMINISTRATION SYSTEM IN UKRAINE	3
<i>Danyk Yu. H., Trush O. O., Klyvets V. V.</i> Development prospects for communicative-diagnostic technologies of cybernetic-psychological state monitoring of information space of specified region	3
<i>Diehtiar A. O., Kriukov O. I.</i> Features of state regulation of innovative infrastructure in regional dimension	12
<i>Yelahin V. P.</i> Societal social state development in democratic transit	21
<i>Astapova T. A.</i> Historical development of democracy forms	28
<i>Bublii M. P.</i> Development stages of normative legal provision of public purchases system	34
<i>Bulba V. H.</i> Social nature as social state basis	42
<i>Yelchaninov D. B.</i> Consolidation of information in public administration processes	47
<i>Kushnir M. O.</i> Development stages of Ukrainian regionalism: institutional and legal milestones	56
<i>Melnykov O. S.</i> Informational support of competitive tendering	64
<i>Nepomniashchyi O. M.</i> Global aspects of housing policies and construction	70
<i>Orlov M. M.</i> Forming order of administrative bodies with enforcement agencies	77
<i>Postupna O. V.</i> Theoretical bases for public administration of preschool education system in Ukraine	86
<i>Serhieieva L. M., Karpenko O. S.</i> Systematization issues of subjects authorities that carry out measures in counteraction against trafficking of people	93
<i>Fomitska N. V.</i> Approaches in content development of “institutional principles” concept	99
<i>Kozachok S. M.</i> Citizens-home owners and their associations as dialogue subject with state	104
<i>Minaieva I. M.</i> Modern IT-technologies implementation in public authorities activity	113
<i>Mykhailov H. M.</i> State architectural control as administrative function	120
<i>Molchanova O. P.</i> Conceptual model as establishing instrument of national development strategy in Ukraine	127
<i>Dementov V. O.</i> Features of public service development in public administration democratization	135
<i>Rubanov M. M.</i> Role of state in innovative activity regulation at regional level	141
<i>Vladymyrov M. V.</i> Public political culture	149
STATE REGULATION OF ECONOMIC AND SOCIAL DEVELOPMENT PROCESSES	156
<i>Havkalova N. L., Kryvoruchko A. S.</i> Labor-related cost optimization procedure	156
<i>Babaiev V. Yu.</i> Innovative infrastructure formation in agrarian sector of economy in Ukraine	161
<i>Boklah V. A.</i> Public policy of land utilization optimization in market land relations	169
<i>Hohol T. V.</i> State regulation system formation of land relations and land utilization management in rural territories	174
<i>Zhadan O. V.</i> Essential feature of state regulation mechanism of social-labour relations	181
<i>Kovalenko M. M.</i> Market self-regulation of banking sector and first priority lines of its development	188
<i>Lysenkova N. V.</i> Financial risk insurance	196

<i>Revenko O. V., Revenko T. V.</i> Research of tax policy influence on social infrastructure development in Ukraine	201
<i>Sobol R. H.</i> Development policy of insurance market ⁴ : in Ukraine in period before crisis	210
<i>Sobchenko V. V.</i> Historical-national stages of social people protection development	216
<i>Ulianchenko Yu. O.</i> Clusters forming as stable socio-economic development means of region	229
<i>Dorosh T. L.</i> Features of musical education management at local level	236
<i>Kovalchuk V. H.</i> Problems of state incentives of economic development in regions	245
<i>Kurenna T. O.</i> Actual problems of internal financial control at Ministry of Agrarian Policy and Food Supplies of Ukraine	251
<i>Podobied N. V.</i> State policy of development of healthy life-style among youth in Ukraine: approaches and measures	259
<i>Repetko O. A.</i> Efficiency analysis of operational state financial control system in budgetary sphere of Ukraine	265
<i>Storozhenko O. V.</i> Normatively-legal functioning basis of culture sphere	273
<i>Tymoshenko P. B.</i> Institutional support of state policy realization regarding HIV positive and vulnerable children	279
<i>Shulhinova L. A.</i> Mechanisms of state regulation of wages in Ukraine: nature and components	285
<i>Yablunivskiy S. V.</i> Improving organizational-legal provision of state regulation of theater activity in Ukraine	292
<i>Yarotskiy V. I.</i> Economic-statistical research of human resources in Ukraine	298
<i>Melnikova M. O.</i> Theoretical and methodological aspects of prognostic regression model to assess the level of financial condition of the enterprise	306
<i>Karamysheva L. E.</i> Mechanism of reforming of Compulsory State Social Insurance System through introduction of unified social contribution	313
<i>Nestruhina I. M.</i> Institutional framework of financial control in public procurement	325
DIRECTIONS OF LOCAL GOVERNMENT SYSTEM REFORMATION IN UKRAINE	333
<i>Vorona P. V.</i> Features of representative power formation and development in Ukraine (by example of local government)	333
<i>Dehtiarivna I. O., Liakhotskiy A. I.</i> Innovative approaches to attraction and use of youth potential in regional development management	339
<i>Kryvachuk L. F.</i> Actual issues of realization of executive power and local government authorities in education, cultural and spiritual advance of children	345
<i>Makarenko O. M.</i> Basic principles of human potential development management model of territorial community	352
<i>Zherlitsyn D. K.</i> Publicly-private partnership – way of local government improvement as functional mechanism of qualitative services provision to people	361
PECULIARITIES OF STATE PERSONNEL POLICY REALIZATION IN UKRAINE	368
<i>Kalashnyk N. S.</i> Self-education of public servants as factor that forms personnel policy of state power body	368
<i>Kolisnichenko N. M.</i> Leadership and higher public service: comparative prospects in competence development context	373
<i>Padafet Yu. H.</i> Ethic component of managerial staff personality profile in public service	380
<i>Yedharova I. V.</i> Analysis of monitoring implementation problems in public servants activity	387

FOREIGN POLICY AND NATIONAL SECURITY	394
<i>Lakhyzha M. I.</i> Financial provision of territorial government bodies: experience of Poland Republic	394
<i>Smalskys V., Obraztsov V.</i> On issue of public administration development reforms after independence restoration of Lithuania Republic	398
<i>Kiktenko O. V.</i> Trendcies in stock exchange activity regulation in Japan: experience for Ukraine	403
<i>Kotukov O. A.</i> Forms of state financial support for third sector in countries of former socialist camp	408
<i>Luniachek V. E.</i> Public administration of education in USA: human resource development problems	416
<i>Meniailo V. I.</i> Science-innovative and European integration vectors of higher education state reformation in Ukraine	424
<i>Medvid M. M., Verhun O. Yu.</i> International experience in state regulation of employees in military formation	431
<i>Streltsov V. Yu.</i> Use of neoinstitutionalism methods for multilevel control system analysis in EU	438
<i>Tamm A. Ye.</i> European choice of Ukraine and market economy reformation	445
<i>Tsariov Yu. O.</i> Historical aspects in state regulation of contractual-legal border registration processes between United States of America and Canada	453
<i>Borodina O. A.</i> Features of regional policy development in EU countries: experience for Ukraine	459
<i>Danshyna Yu. V.</i> Foreign experience in quality evaluation of administrative services provision	467
<i>Kryshchanovych S. V.</i> Basic tendencies in mountainous policy of EU countries: experience for Ukraine	475
<i>Ripka Yu. M.</i> Foreign experience in public administration of territorial management	483
<i>Sumska V. V.</i> Lobbying as public administration method: foreign experience	491
CONTRIBUTORS	498

Наукове видання

ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Збірник наукових праць

Випуск 4 (35)

Засновано у 2003 р.

Засновник – Харківський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президентові України. Збірник зареєстровано в Міністерстві юстиції України, свідоцтво серії КВ № 15527-4099ПР від 9 липня 2009 р., та в Міжнародному центрі періодичних видань (Франція), ISSN 1727-6667

Відповідальний за випуск к.держ.упр. *А. О. Кузнецов*

Редактор *Т. В. Кузнякова*
Коректор *Т. В. Кузнякова*
Комп'ютерна верстка *В. В. Богатова*

Підписано до друку 21.12.2011. Формат 70x100^{1/16}. Папір офсетний. Гарнітура Таймс.
Друк офсетний. Умов. друк. арк. 42,09. Обл.-вид. арк. 44,8. Наклад 300 прим.

Видавництво Харківського регіонального інституту державного управління
Національної академії державного управління при Президентові України
“Магістр”.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 1654 від 19.01.2004 р.
61050, м. Харків, просп. Московський, 75, тел. (057) 732-32-55,
електронна адреса: наука@kbuara.kharkov.ua

Віддруковано з оригінал-макета в поліграфічному центрі “Літографіка”,
61050, м. Харків, вул. Франківська, 14